

SỞ GD & ĐT HẢI DƯƠNG
TRƯỜNG THPT CHUYÊN
NGUYỄN TRÃI

Ngày thi: 13/2/2023

ĐỀ THI NĂNG KHIẾU LẦN THỨ IV
MÔN: LỊCH SỬ LỚP 10

Thời gian làm bài: 180' (không kể giao đề)
(Đề thi có 01 trang, gồm 05 câu)

Câu 1 (2,0 điểm):

Lập bảng thống kê những thành tựu tiêu biểu của các nền văn minh cổ trên đất nước Việt Nam theo các tiêu chí: sự hình thành nhà nước, hoạt động kinh tế, đời sống vật chất, đời sống tinh thần. Từ đó rút ra nhận xét.

Câu 2 (2,0 điểm):

Phân tích những cơ sở hình thành nền văn minh Đại Việt. Theo em, cơ sở nào là quan trọng nhất? Vì sao?

Câu 3 (2,0 điểm):

Trên cơ sở khái quát những thành tựu tiêu biểu về chính trị của văn minh Đại Việt, hãy rút ra những bài học cho công cuộc xây dựng đất nước của Việt Nam hiện nay.

Câu 4 (2,0 điểm):

Khi nghiên cứu về những ảnh hưởng của văn minh Ấn Độ đến văn minh Đông Nam Á thời cổ - trung đại, G. Coedes gọi Đông Nam Á là khu vực "Ấn Độ hoá". Em có đồng ý với nhận định đó không? Vì sao?

Câu 5 (2,0 điểm):

Lịch sử nhân loại từng diễn ra các cuộc cách mạng công nghiệp nào? Phát biểu suy nghĩ về các cuộc cách mạng công nghiệp trong lịch sử thế giới?

----- Hết -----

Họ và tên thí sinh: ..... **Số báo danh** .....

Chữ ký CBCT 1: ..... **Chữ ký CBCT 2:**.....

HƯỚNG DẪN CHẤM ĐỀ THI NĂNG KHIẾU LẦN THỨ IV - LỚP 10 SỬ

Câu	Nội dung cần trình bày				Điểm
1	Lập bảng thống kê những thành tựu tiêu biểu của các nền văn minh cổ trên đất nước Việt Nam theo các tiêu chí: sự hình thành nhà nước, hoạt động kinh tế, đời sống vật chất, đời sống tinh thần. Từ đó rút ra nhận xét.				2.0 điểm
	Lĩnh vực	Văn minh Văn Lang – Âu Lạc	Văn minh Chăm – pa	Văn minh Phù Nam	1.5
	Sự hình thành nhà nước	- Nhà nước Văn Lang (thế kỉ VII-208 TCN); nhà nước Âu Lạc (208 – 179TCN) -> đơn giản, sơ khai	- Nhà nước Lâm Ấp (192), sau đổi thành Chăm-pa -> mô hình quân chủ chuyên chế trung ương tập quyền...	- Ra đời đầu công nguyên (khoảng thế kỉ I) -> theo chế độ quân chủ chuyên chế trung ương tập quyền...	
	Hoạt động kinh tế	- Chủ yếu là nông nghiệp trồng lúa nước; kết hợp chăn nuôi, đánh cá, làm thủ công ...	- Đa dạng: trồng lúa nước, chăn nuôi, làm thủ công, thương mại đường biển phát triển	- Đa dạng: nông nghiệp trồng lúa, chăn nuôi, thủ công nghiệp, thương mại đường biển rất phát triển	
	Đời sống vật chất	- Lương thực chính là lúa gạo - Trang phục đơn giản ... - Ở nhà sàn ... - Phương tiện đi lại chủ yếu là thuyền, bè...	- Lương thực chính là lúa gạo - Trang phục đơn giản ... - Ở nhà trệt...	- Lương thực chính là lúa gạo - Trang phục đơn giản ... - Ở nhà sàn ... - Phương tiện đi lại chủ yếu bằng ghe, thuyền,...	
	Đời sống tinh thần	- Tín ngưỡng thờ cúng tổ tiên, sùng bái tự nhiên, tín ngưỡng phồn thực... - Âm nhạc, nghệ thuật khá phát triển . - Phong tục tập quán đặc sắc: nhuộm răng, ăn trầu, xăm mình...	- Tín ngưỡng vạn vật hữu linh, thờ sinh thực khí, thờ cúng tổ tiên... - Tiếp thu Phật giáo, Hin-đu giáo, Hồi của Ấn Độ - Tổ chức nhiều lễ hội đặc sắc.	- Tín ngưỡng thờ đa thần, tín ngưỡng phồn thực (thờ sinh thực khí)... - Tiếp thu Phật giáo, Hin-đu giáo từ Ấn Độ - Phong tục, tập quán: chôn cất người chết dưới nhiều hình thức	0.5
	<p>* Nhận xét:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Các nền văn minh cổ trên đất nước Việt Nam đạt được những thành tựu phong phú, đặc sắc - Tuy có một số điểm khác biệt, song cũng có nhiều điểm tương đồng (d/c) -> chứng tỏ tính thống nhất trong đa dạng - Khẳng định giá trị của những nền văn minh đầu tiên trên đất nước Việt Nam; góp phần định hình bản sắc và đặt nền móng cho sự phát triển của văn minh dân tộc thời kì sau... 				
2	Phân tích những cơ sở hình thành nền văn minh Đại Việt. Theo em, cơ sở nào là quan trọng nhất? Vì sao?				2.0 điểm
	* Khái niệm văn minh Đại Việt...				0.25
	* Cơ sở hình thành nền văn minh Đại Việt				
	- Văn minh Đại Việt có cội nguồn từ những nền văn minh cổ trên đất nước Việt Nam (d/c)				0.5
	- Chiến thắng Bạch Đằng của Ngô Quyền (938) đã mở ra một thời kỳ mới trong lịch sử dân tộc - thời kỳ độc lập tự chủ lâu dài. Trải qua các triều đại (Ngô, Đinh, Tiền Lê,				0.5

	<p>Lý, Trần...), nền độc lập, tự chủ được bảo vệ và củng cố vững chắc -> điều kiện cho VM Đại Việt phát triển rực rỡ...</p> <p>- Tiếp thu chọn lọc thành tựu của các nền văn minh bên ngoài (Ấn Độ, Trung Hoa, phương Tây...) về tư tưởng, chính trị, giáo dục, văn hóa, kỹ thuật...</p> <p>* Cơ sở quan trọng nhất: là nền độc lập, tự chủ của quốc gia. Vì có độc lập tự chủ thì mới có nhà nước, nhà nước có những chính sách phát triển những thành tựu văn minh; độc lập tự chủ tạo điều kiện tiếp thu những thành tựu văn hóa bên ngoài, kế thừa phát huy những thành tựu văn minh cổ...</p>	0.25
		0.5
3	Trên cơ sở khái quát những thành tựu tiêu biểu về chính trị của văn minh Đại Việt, hãy rút ra những bài học cho công cuộc xây dựng đất nước của Việt Nam hiện nay.	2.0 điểm
	<p>* Thành tựu tiêu biểu về chính trị của văn minh Đại Việt</p> <p>- Thiết chế chính trị:</p> <p>+ Các vương triều Ngô – Đinh – Tiền Lê tiếp thu mô hình thiết chế chính trị quân chủ trung ương tập quyền của phong kiến Trung Hoa</p> <p>+ Thiết chế đó ngày càng được hoàn thiện qua các triều đại Lý – Trần và đạt đỉnh cao thời Lê sơ (ở Trung ương đứng đầu là vua, có quyền quyết định mọi việc. Giúp việc vua là các cơ quan và hệ thống quan lại. Chính quyền địa phương được chia thành các cấp quản lý, mỗi cấp đều có các chức quan cai quản)</p> <p>+ Trong tiến trình phát triển, các triều đại quân chủ đã tiến hành cải cách, tiêu biểu là cuộc cải cách của Hồ Quý Ly (cuối thế kỉ XIV – đầu thế kỉ XV), cải cách Lê Thánh Tông (cuối thế kỉ XV), cải cách Minh Mạng (đầu thế kỉ XIX)</p> <p>-> Bộ máy nhà nước không ngừng được củng cố, hoàn thiện từ trung ương đến địa phương theo mô hình thiết chế chính trị quân chủ trung ương tập quyền, đạt đỉnh cao thời Lê sơ. Tuy tiếp thu thiết chế chính trị của Trung Quốc nhưng vẫn mang tính dân tộc, mỗi triều đại có đặc trưng riêng (thời Lý – Trần thiết chế tập quyền mang tính thân dân, từ thời Lê về sau mang tính quan liêu và chuyên chế)...</p> <p>- Pháp luật: được chú trọng xây dựng, tiêu biểu có bộ luật Hình thư (thời Lý), Hình luật (thời Trần), Quốc triều hình luật (thời Lê sơ), Hoàng Việt luật lệ (thời Nguyễn)... bảo vệ quyền lợi của giai cấp thống trị, an ninh đất nước và một số quyền lợi chân chính của nhân dân.</p> <p>* Bài học lịch sử</p> <p>- Xây dựng và củng cố tổ chức bộ máy nhà nước vững mạnh, theo hướng tinh gọn và hiệu quả...</p> <p>- Xây dựng và hoàn thiện hệ thống luật pháp chặt chẽ, đủ mạnh để thực thi quyền lực của nhà nước, bảo vệ đất nước và quyền lợi của nhân dân...</p> <p>- Cải cách kịp thời để đưa đất nước đi lên...</p>	1.0
		0.5
		0.5
4	Khi nghiên cứu về những ảnh hưởng của văn minh Ấn Độ đến văn minh Đông Nam Á thời cổ - trung đại, G. Coedes gọi Đông Nam Á là khu vực "Ấn Độ hoá". Em có đồng ý với nhận định đó không? Vì sao?	2.0 điểm
	<p>* Khung đồng ý với nhận định đó</p> <p>* Giải thích:</p> <p>- Văn minh Đông Nam Á chịu ảnh hưởng sâu sắc của văn minh Ấn Độ trên nhiều phương diện (chính trị, tư tưởng, tôn giáo, văn hóa, nghệ thuật...). Tuy nhiên tiếp thu có chọn lọc, kế thừa văn minh Ấn Độ, trên cơ sở đó sáng tạo ra những nền văn minh mang bản sắc riêng, đậm đà tính dân tộc nên khung trở thành khu vực "Ấn Độ hoá"</p> <p>=> Dẫn chứng:</p> <p>- <i>Tôn giáo:</i> tiếp thu những tôn giáo lớn của Ấn Độ như Phật giáo, Hindu giáo... nhưng vẫn có nét riêng (chủ yếu tiếp thu Phật giáo Tiểu thừa, hợp với môi trường...)</p>	0.5
		0.5
		0.25
		0.25
		0.25

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Chữ viết</i>: tròn cơ sở chữ Phạn, gốc đơn tộc Đụng Nam ẽ đ ó sống tạ o ra chữ viết riêng đ ể ghi ngụn ngữ bả n đ ị a củ a mỗnh (chữ Chă m cổ , Khơ -me cổ , Mố Lai cổ ...) - <i>Văn học</i>: tiế p thu vă n học Ấ n Đ ộ như ng cú sống tạ o (VD: tròn cơ sở củ a bộ sử thi nổi i tiế ng Ramayana, ngư ờ i Campuchia cú Riờm Kờ, ngư ờ i Thỏi Lan cú Ra-ma-Kiờn...) - <i>Kiến trúc-đ iều khắ c</i>: tạ o dự ng hà ng loạ t cụng trỡnh kiế n trúc (đ ề n, chạ, thỏp) và đ iều khắ c mang phong cớch Phậ t giỏo và Hin-đ u giỏo ả nh hư ở ng củ a vă n húa Ấ n Đ ộ như ng vă n cú nộ đ ộ c đ ỏo riờng, thể hiệ n bả n sắ c vă n húa củ a từ ng đ ỗn tộc (d/c) 	0.25
5	Lịch sử nhân loại từng diễn ra các cuộc cách mạng công nghiệp nào? Phát biểu suy nghĩ về các cuộc cách mạng công nghiệp trong lịch sử thế giới?	2.0 điểm
	<p>* Lịch sử nhân loại từng trải qua 4 cuộc cách mạng công nghiệp</p> <ul style="list-style-type: none"> - Thời cận đại: Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ nhất diễn ra vào giữa thế kỉ XVIII, bắt đầu ở Anh sau đó lan ra nhiều quốc gia ở châu Âu và Bắc Mỹ; cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ hai diễn ra từ giữa thế kỉ XIX đến khi Chiến tranh thế giới thứ nhất bùng nổ... - Thời hiện đại: cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ ba (còn gọi là Cách mạng kĩ thuật số) diễn ra khoảng nửa sau thế kỉ XX; cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4 diễn ra từ đầu thế kỉ XXI đến nay... <p>* Phát biểu suy nghĩ...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Là những cột mốc quan trọng trong tiến trình phát triển của nhân loại... - Đạt được những thành tựu kì diệu, thể hiện sức sáng tạo vĩ đại của con người (dẫn chứng) - Mỗi cuộc cách mạng công nghiệp có một đặc trưng nổi bật (d/c) - Có ý nghĩa và tác động to lớn đến sự phát triển của nhân loại trên các lĩnh vực như kinh tế, xã hội, văn hóa; tuy nhiên cũng đưa đến những tác động tiêu cực, thậm chí là gây ra các thảm họa cho nhân loại (dẫn chứng)... 	<p>0.5</p> <p>0.25</p> <p>0.5</p> <p>0.25</p> <p>0.5</p>

(*): Nếu học sinh có ý sáng tạo cho thêm điểm khuyến khích nhưng không vượt quá tổng điểm của câu

Người ra đề: Nguyễn Thị Nga